LTO

Visie Agroforestry

1. Inleiding

Nederland is een vruchtbare delta waar de bodem en ruimte zeer geschikt zijn voor de productie van agrarische producten. Nederland heeft zich mede daardoor kunnen ontwikkelen tot de kern van duurzame landbouwproductie in Europa. De afgelopen decennia is daar innovatiekracht aan toegevoegd, waardoor Nederland internationaal bekend staat om haar sterke positie.

De Nederlandse land- en tuinbouwbouwsector wordt in een continue veranderende maatschappij ook voor veel uitdagingen gesteld. Zo is er een stijgende vraag naar goed en voldoende voedsel, dat wel op zo kort mogelijke afstand zo efficiënt mogelijk geproduceerd moet worden. Tegelijkertijd bestaan er vanuit zowel internationaal als lokaal perspectief zorgen over de achteruitgang van biodiversiteit, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, klimaatverandering en water- en bodemkwaliteit. Deze thema's vormen in toenemende mate de randvoorwaarden voor (door)ontwikkeling, waarbij de agrarische sector zelf ook gebaat is bij een gezonde en economisch renderende omgeving.

Agroforestry is één van de mogelijke routes die het huidige landbouwsysteem robuuster, weerbaarder en duurzamer kunnen maken. Met het combineren van houtige opstanden in agrarische systemen komt ook de vraag op in hoeverre deze houtige opstanden een bijdrage kunnen vormen -of claimen- aan maatschappelijke doelstellingen zoals landschap, natuur en biodiversiteit. Deze vertegenwoordigen een waarde die soms op gespannen voet kan staan met de agrarische sector, wat ook de doorontwikkeling en toepassing van agroforestry als agrarisch productiesysteem in de weg kan staan.

Desondanks zien we dat dat agroforestry in snel toenemende mate de aandacht trekt van agrarisch ondernemers. Volgens de cijfers van juni 2024 van RVO hebben 1.580 boeren in hun gecombineerde opgave aangegeven bezig te zijn met agroforestry, wat neer komt op 3% van de agrarisch ondernemers in Nederland. Het is daarom van belang hier een heldere visie op te formuleren.

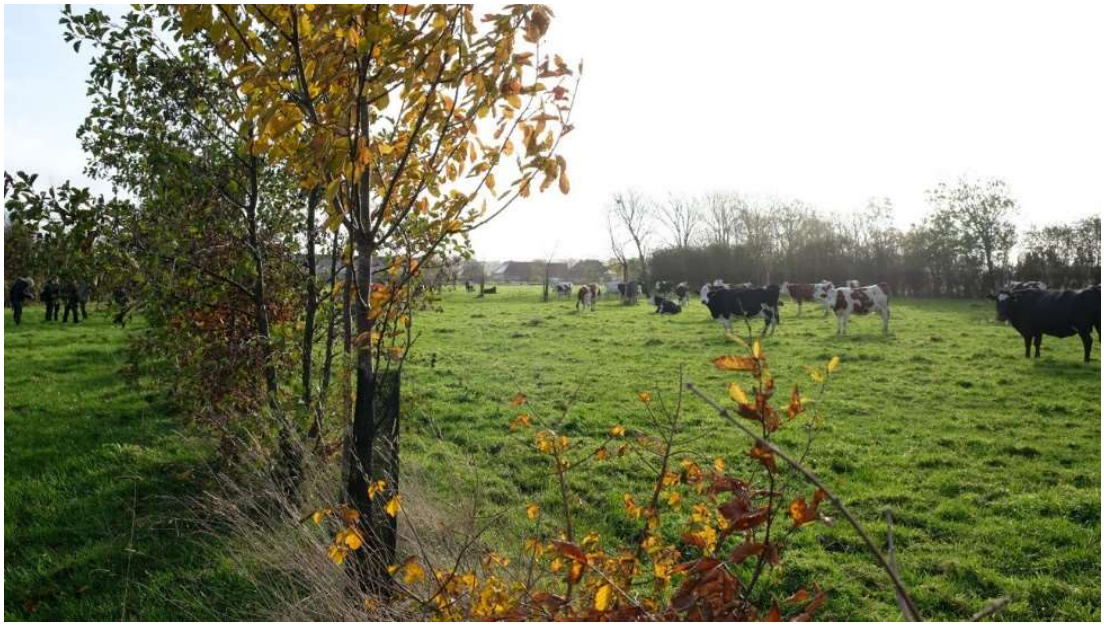

2. Agroforestry visie

Agroforestry wordt als volgt gedefinieerd en wordt als zodanig in de praktijk uitgeoefend:

'Agroforestry is een landbouwmethode waarbij bomen en struiken bewust gecombineerd worden met veehouderij, glastuinbouw, akkerbouw en/of groenteteelt op hetzelfde perceel ten behoeve van economische en ecologische voordelen. Agroforestry kan op een of meer percelen worden toegepast binnen verschillende agrarische sectoren.'

Agroforestry is een route om het huidige landbouwsysteem robuuster, weerbaarder en duurzamer te maken. Dit dient ook samen gezien te worden met onze inzet op het klimaatakkoord, bossenstrategie, Groen-Blauwe dooradering, het Aanvalsplan Landschap en andere (maatschappelijke) ontwikkelingsopgaven waar wij als LTO een bijdrage aan willen leveren en resultaten op willen boeken.

Missie

Agroforestry biedt een mogelijke route voor een systeemverandering van de agrarische sector, waarmee het huidige landbouwsysteem minder afhankelijk wordt van grond- en hulpstoffen zoals, (kunst)meststoffen, chemische gewasbescherming en beregening. Hiermee worden stappen gezet om de landbouw een meer zelfregulerend systeem te laten zijn en kan bovendien een belangrijke bijdrage worden geleverd aan een mooi landschap, biodiversiteit en nationale klimaatdoelstellingen.

LTO ziet Agroforestry ook als mogelijke invulling van, óf uitruiling voor, bufferstroken of andersoortige ruimtelijke beslagleggingen op agrarische gronden ten behoeve van maatschappelijke doelstellingen.

Agroforestry is, en blijft, daarbij een volwaardig landbouwsysteem. Voor dierlijke en plantaardige sectoren maar ook voor de glastuinbouw biedt agroforestry verschillende mogelijkheden en daarmee ook verschillende uitwerkingen binnen bedrijven en omgeving. LTO wil de mogelijkheden en voordelen van agroforestry voor elke sector onderzoeken en, waar mogelijk, benutten. Daartoe worden samenwerkingsverbanden opgebouwd en versterkt, bijvoorbeeld met de WUR en andere kennisinstellingen. Ook zijn er regionale agroforestry netwerken opgezet voor agrariërs die aan de slag willen met agroforestry.

Visie: toekomstbeeld op agroforestry

In 2030 is de Nederlandse landbouwsector in de breedte bekend met agroforestry en benut het agroforestry om het agrarische productiesysteem verder te verduurzamen. In alle delen van het land staan nieuwe rijen (voedselproducerende) bomen en struiken op akkers en grasland, voederhagen op weilanden met grazend vee, beboste kippenweides en voedselbossen op agrarische schaal. Mede door deze vormen van agroforestry is de biodiversiteit in het landelijk gebied zich gaan herstellen. De nieuwe bomen en struiken verrijken niet alleen ons landschap, maar ook de bodem. Er is tenminste 25.000 hectare aan agroforestry gerealiseerd, als onderdeel van onze inzet voor de uitwerking van de nationale bossenstrategie. De betrokken agrarisch ondernemers zijn blij met de stappen die zij hebben gezet en blijven volop kennis en ervaring met elkaar uitwisselen. Ze weten gezond en duurzaam voedsel te produceren met agroforestry, dat als vernieuwende landbouwmethode een gewaardeerde positie in maatschappij en markt vergaart. Ook worden belangrijke ecosysteemdiensten geleverd in de vorm van agroforestry. Agroforestry past in een toekomstbestendige bedrijfsstrategie, inclusief een gezond verdienvermogen waarbij agroforestry integraal wordt geïntegreerd in de bedrijfsvoering met speciale aandacht voor een gezonde bodem, schoon water en meer biodiversiteit. LTO staat boeren die deze systeemverandering willen maken actief bij.

Strategie en Doelen

1. Het ontwikkelen van agroforestry als een aantrekkelijke route naar een meer toekomstbestendige agrarische bedrijfsstrategie vormt het voornaamste doel. De thema's 'economie en weerbare teelt' en 'ecologie en klimaat' vormen daarbij twee zijden van dezelfde medaille. Agroforestry dient breed ingepast te kunnen worden in de gangbare land- en tuinbouw om zo de route naar verdere verduurzaming handen en voeten te geven en een robuuster, weerbaarder agrarisch systeem te creëren.

2. Inzet op invulling van ecosysteemdiensten die zowel agrariërs als de maatschappij helpen, door minder afhankelijk te zijn van grond- en hulpstoffen, koolstofvastlegging, klimaatadaptatie, biodiversiteit en opbrengstverbetering.

3. Inzet op onderwijs, bewustwording, kennis en vaardigheden. Er is meer onderzoek nodig naar economische verdienmodellen, innovaties in de keten, langeretermijn pilots en de impact op biodiversiteit en klimaat.

4. Kennisontwikkeling op het gebied van mechanisatie en technologie, alsmede kennis over en beschikbaarheid van toepasbare boom- en struiktypen en hoe deze opgekweekt kunnen worden.

5. Samenwerkingen blijven aangaan met sectorpartijen, kennisinstellingen, de overheid en maatschappelijke organisaties om agroforestry als agrarisch bedrijfssysteem vorm te geven en bekend en toepasbaar te maken voor een zo groot mogelijke groep agrarisch ondernemers.

6. Het stimuleren en ontwikkelen van een markt voor agroforestry producten, technieken en mechanisatie

3. Kaders LTO

LTO zet zich proactief in om agroforestry als agrarisch systeem te ontwikkelen en het als zodanig op te laten nemen in beleid en wet- en regelgeving. Om dat te realiseren richt LTO zich op overheden, publieke partijen en kennisinstellingen. Dit doet LTO zowel op landelijk als op lokaal niveau. Middels kennisontwikkeling en -deling en het vormen van provinciale boeren praktijknetwerken brengt LTO agroforestry onder de aandacht bij haar leden. Dit doet LTO met inachtneming van de volgende kaders:

1. Agroforestry is op zichzelf een volwaardig agrarisch landbouwsysteem. Agroforestry kan echter ook een aanvulling vormen op de bestaande agrarische bedrijfsvoering.

2. Een perceel waarop agroforestry wordt toegepast is en blijft landbouwgrond. Er is geen sprake van een planologische inpassing of zonering, ook niet in de toekomst.

3. De ondernemer blijft te allen tijde zelf de beschikking houden over de instandhouding of het staken van een agroforestry systeem.

4. Houtige opstanden die onder het mom van agroforestry worden aangelegd zijn niet gebonden aan, of worden vrijgesteld van, een herplantplicht zoals omschreven in de Omgevingswet of toekomstige verplichtingen die daar verband mee houden.

5. Door middel van agroforestry zou een agrariër invulling moeten kunnen geven of kunnen voldoen aan opgaven die voortvloeien uit programma's met een ruimtelijke impact zoals groen-blauwe dooradering en 10% landschapselementen. Ook hier geldt dat er geen sprake is van dwang, (toekomstige) planologische inbedding of zonering.

6. Om Agroforestry als agrarisch bedrijfsmodel verder te ontwikkelen wordt samengewerkt met ketenpartijen, overheden, maatschappelijke organisaties, landbouwcollectieven en kennisinstellingen.